

دیوان الشریف الرضی (کتاب)

«دیوان الشریف الرضی»، اثر ابو الحسن، محمد بن طاهر، معروف به شریف رضی و شرح و توضیح یوسف شکری فرحلت، به [زین عربی](#) است و محتوای آن اشعار شریف رضی است.

فهرست مندرجات

- ۱ - ساختار کتاب
- ۲ - گزارش محتوا
- ۲.۱ - شعر گفتن شریف رضی
- ۳ - وضعیت کتاب
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

ساختار کتاب

کتاب، در دو جلد تنظیم گردیده و شامل مقدمه شارح و اشعار مؤلف است.
اشعار، با توجه به حرف روی و به ترتیب [حروف الفبا](#) تنظیم شده است.
[اشعار](#)، از قافیه همزه تا پایان قافیه غین در جلد اول کتاب بیان شده است و از قافیه فاء تا پایان قافیه پاء در جلد دوم نکر شده است.
عنوان هر شعر، در ابتدای آن و در کنار عنوان، «بحر» آن (وزن عروضی آن) بیان شده است.

گزارش محتوا

اشعار مؤلف، در موضوعات مدح، رثاء، فخر، نسیب، حکمت، زهد و موارد دیگر است، مانند هجویت که در دو موضوع سیاسی و اخلاقی بیان شده است.
بیشترین حجم اشعار دیوان را مدایح در بر گرفته است که غالباً طولانی‌ترین قصاید موجود در دیوان، همین هاست.
مدایح وی بیشتر در مورد [خلفا](#)، ملوک، وزراء و ... است که وی با آنها در ارتباط بوده است. مدح او پیرامون [شجاعت](#)، [کرم](#)، [عدل](#) و درستی رای و درست کرداری خلفا و وزراء و ملوک است. برخی از این اشعار به مبالغه و زیاده‌گویی در مورد این افراد کشیده شده است.
از جمله کسانی که وی، به [مدح](#) و ستایش آنها پرداخته، عبارتند از شرف الدوله بویه، صاحب اسماعیل بن عباد و برادر وی فخر الدوله، ابو الحسین دایی شاعر، ابو الفتح عثمان بن جنی نحوی، خلیفه عباسی الطائع لله، بهاء الدوله و ...
برخی از اشعار وی، رثاء و سوگواری پیرامون [اهل بیت](#) علیه‌السلام، دوستان و اقوام و خویشانی است که فوت کرده‌اند یا بین آنها به گونه‌ای جدایی افتاده است. این اشعار، سوزناک‌ترین مرثیه به شمار می‌رود و بارزترین آن‌ها اشعاری است که در مورد [اهل بیت](#) و [امام حسین](#) علیه‌السلام سروده شده است. شاعر، در مرثیه خویش برای امام حسین علیه‌السلام روش جدیدی را در پیش گرفته است، چون به اهل بیت افتخار نموده و از قبور آنها یاد کرده و تشویق به زیارت آنها نموده است.

← شعر گفتن شریف رضی

از جمله کسانی که مرحوم شریف رضی در رثای آنها شعر سروده است، عبارتند از عمر بن عبد‌العزیز خلیفه اموی، شرف الدوله بویه، ابو القاسم صاحب بن عباد، الطائع لله، تقیه بنت سیف الدوله حمدانی، بهاء الدوله بویه و ...
مرثیه شریف رضی بیشتر بیان گر مناقب و فضایل مرثی است تا گریستن و نالیدن بر فقدان وی، چنان که حاکی از گنرا بودن عمر آدمی و رفتنی بودن وی و بی فایده بودن گریه است.
فخر، از جمله میادینی است که شاعر در آن خوش درخشیده است و به خویش و آباء خویش افتخار نموده است. اشعار حماسی و انقلابی وی در افتخار به قهرمانان، در سراسر دیوان وی می‌درخشد.
اشعار شریف رضی در نسیب، در نهایت رقت و لطافت و نمایان گر [اخلاقی](#) عالی و حاکی از دلی است که وجد، آن را جلا داده و درد، آن را مهنبد نموده است. مجموعه قصاید [عاشقانه](#) وی، حجازیت نامیده می‌شود که حدود چهل تا است و بسیار زیبا و دل نشین است.
شارح، در مقدمه خود، شرح مختصری از زندگی مؤلف را نقل می‌کند و سپس در مورد اشعار و دیوان او مطالب بالارزشی را بیان می‌کند. در این مقدمه، از نسخه‌های خطی کتاب در [ایران](#)، [سوریه](#)، [عراق](#)، [مغرب](#)، [مصر](#) و [هند](#) نام برده می‌شود.

وضعیت کتاب

فهرست قوافی و محتویات، در پایان کتاب ذکر شده است. پاورقی‌های کتاب، توسط شارح درج شده است و در آن، کلمات و اصطلاحاتی که در اشعار وجود دارد، شرح و توضیح داده شده است.

پانویس

منبع

نرم افزار سید رضی، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.